

наступні: 1) несприйнятливність підприємницького сектору до інновацій; 2) висока вартість нововведень; 3) високий ризик інноваційної діяльності; 4) низька результативність науково-технічної діяльності; 5) відсутність ефективного законодавства у сфері інноваційної діяльності; 6) відсутність дієвих механізмів державного регулювання інноваційної діяльності; 7) недостатньо ефективне використання бюджетних коштів у цій сфері; 8) низька якість управління інноваційними процесами на всіх рівнях; 9) відсутність кваліфікованих кадрів.

Список джерел інформації

1. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

2. Інноваційна активність промислових підприємств : дані з офіційного сайту. URL : https://uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/nauka/2020/innov_akt_2000-2019.pdf

3. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності : офіційний сайт Міністерства економіки України. URL : <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&title=InformatsiiniMaterialiSchodoStanuInnovatsiinoiDiialnosti>

4. Економічна статистика. Наука, технології та інновації : дані з офіційного сайту. URL : https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm

5. Іщук С.О., Созанський Л.Й. Порівняльна статистична оцінка інноваційної діяльності промислового сектору економіки України (регіональний розріз). Статистика України. 2022. № 1. С. 47–58.

ОЛІЙНИК Олександр Миколайович

к.ю.н., доц., Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна, м. Харків);

ШТИХ Ігор Миколайович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна, м. Харків)

ГЕНЕЗА СТВОРЕННЯ ПРОФСПЛОК У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Розглянемо процес становлення професійних спілок. Перші профспілки виникли у другій половині XVIII століття у Великобританії як асоціації висококваліфікованих робітників, які об'єднались для захисту своїх професійних інтересів. Зазначимо на те, що перші профспілки мали локальний характер.

Протягом XIX ст. вони утворюються в усіх розвинутих країнах Європи та Америки. В Британії була й перша спроба заборони організацій працівників. У 1799 р. був виданий Акт, який заборонив усілякі товариства, метою яких було вимагання більш високої заробітної плати. Цей Акт був малоефективний, і тому у 1824 р. його було відмінено. В цьому ж році вперше профспілки були легалізовані. Правлячі кола вважали, що для них вигідніше було б мати в

державі легальні спілки працівників. Результатом чого стало прийняття статуту в 1825 р., за яким закон визнавав лише ті об'єднання працівників, члени яких вели суто економічну боротьбу. У 1835 р. в Лондоні виникає асоціація працівників – тред-юніони. У процесі розвитку, в Британії, виникають галузеві виробничі профспілки, створюються національні профспілкові центри. Одним із найстаріших таких центрів є Британський конгрес тред-юніонів, створений у 1868 р.

Проте, правове положення професійних організацій було не визначеним аж до 1880 р. Був прийнятий Акт, за яким роботодавець був відповідальний за вчинену шкоду життю чи здоров'ю працівника.

У Франції проривом для розвитку профспілок була відміна Наполеоном III у 1864 р., Закону Ле Шапельє, прийнятого у 1791 р. За цим законом встановлювалась кримінальна відповідальність за створення та участь у трудових синдикатах (профспілках). Проте, лише у 1884 р. у зв'язку із ростом руху працівників, парламент Третьої республіки узаконив вільне створення трудових спілок. Поступово розширювалась соціальна база профспілок: крім висококваліфікованих робітників вони стали об'єднувати напівкваліфікованих робітників та некваліфікованих робітників, згодом, і службовців. Джерелом для створення профспілок слугувала матеріальна сфера виробництва, яка поспіль поширилася і на нематеріальну сферу виробництва. Згодом вони перетворились на наймасовіші і найвпливовіші організації трудящих.

На початку 90-х років минулого століття світовий профспілковий рух налічував від 500-600 млн. осіб, що складало 40-45 відсотків усіх найманих працівників. Зазначимо на те, що поряд із профспілковим рухом паралельно формувалась організація власників засобів виробництва, підприємців, які в сучасному світі виступають головним партнером профспілок. Саме профспілки та об'єднання підприємців виступають основними групами тиску на органи державної влади та управління на всіх рівнях.

Зараз розглянемо періоди розвитку правового регулювання у сфері праці в УРСР та СРСР:

1. Перший етап – становлення та удосконалення законодавства про професійні спілки (1918 – 1922 рр.) – характеризується визнанням за профспілками статусу організації, створеної для захисту прав та інтересів найманих працівників і надання ним окремих повноважень у регулюванні трудових відносин.

2. Другий етап – удосконалення законодавства про профспілки (1922 – 1970 рр.) – характеризується визнанням правового статусу профспілок і їх органів на підприємствах і в установах; зобов'язанням усіх державних органів сприяти профспілкам у їх діяльності; визначення предмету діяльності профспілок та встановленням гарантій трудових прав для членів профспілкового комітету; згортанням, а згодом й розширенням прав профспілок у вирішенні трудових спорів.

3. Третій етап – кодифікація трудового законодавства (1970 – 1986 рр.) – характеризується прийняттям основ законодавства СРСР від 15 липня 1970 р. та

Кодексу законів про працю УРСР від 10 грудня 1971 року, в яких були зафіксовані важливі норми регулювання участі профспілок в управлінні підприємствами, установами, організаціями.

4. Четвертий етап – етап перебудови та переходу України до ринкової економіки, перебудови та становлення правової демократичної держави (1986 – і по сьогоднішній день) – характеризується розширенням прав профспілок у питаннях укладення колективних договорів, охорони та оплати праці, встановлення додаткових гарантій для виборних профспілкових працівників, закріпленням профспілкового плюралізму і обмеження прав профспілок у розгляді трудових спорів, що має значний вплив на регулювання трудових відносин.

Відзначимо те, що в Україні за часи СРСР профспілки були одержавлені і тому не могли повністю реалізувати свої права. Врешті-решт профспілки відіграли істотну роль у трансформації громадянського суспільства. З ліберального, де права і свободи належали лише власникам-роботодавцям, воно стало суспільством усіх громадян, набувши поряд із громадсько-політичним ще й соціального виміру [6; с. 16]. Так, наприклад в Україні діють: Профспілка працівників освіти і науки України, Незалежна профспілка гірників України, Незалежна профспілка гірників Донбасу, Вільні профспілки залізничників, Вільні профспілки працівників текстильної та легкої промисловості України, Українська спілка промисловців і підприємців, Спілка орендаторів і підприємців України, Асоціація фермерів України та інші об'єднання.

Список джерел інформації

1. Історія держави і права зарубіжних країн : хрестоматія ; за ред. В.Д. Гончаренка. К. : Ін Юре, 2002. 716 с.

2. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 р. Відомості Верховної Ради УРСР від 17.12.1971. Додаток до № 50.

3. Олійник О.М. Розвиток трудових відносин і законодавства про працю в Україні (1917-1929 рр.) : автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків. Нац. ун-т. внутрішніх справ. Х., 2003. 21 с.

4. Спіцина Г.С. Загальна характеристика джерел правового регулювання трудових відносин у Французькій республіці. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. № 1137. Серія: Право. 2014. Вип. 1. С. 135–137.

5. Стеценко Н.С. Законодавче регулювання трудових відносин у Франції у ХІХ – першій половині ХХ ст. Юридичний науковий електронний журнал. № 11. 2021. С. 52–57.

6. Циганчук Н.А. Професійні спілки, як суб'єкти трудового права : автореф. дис... канд. юрид. наук: 15.03.01. Харків. Нац. ун-т. внутрішніх справ. Х. 2002. 22 с.

7. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки) : підручник. К. : «Либідь», 2002. 576 с.